

รายงานผลการดำเนินงานด้านสุขภาพสัตว์ ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เดือน ธันวาคม 2563

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคเหนือตอนล่าง

1. การตรวจวินิจฉัยและชันสูตรโรคสัตว์

ระหว่างวันที่ 21 พฤศจิกายน 2563 ถึงวันที่ 20 ธันวาคม 2563 ศวพ. ภาคเหนือตอนล่าง รับตัวอย่าง จากค่ายสมเด็จพระเอกาทศรถ จ. พิษณุโลก จำนวน 15 ตัวอย่าง ได้แก่ มุลสัตว์ 3 ตัวอย่าง ซีรัม 3 ตัวอย่าง เลือด 4 ตัวอย่าง สวอปจมูก 2 ตัวอย่าง และหนองจากฝี 1 ตัวอย่าง ผลการตรวจมูลสัตว์ **พบ**ไข่พยาธิตัวกลม 3 ตัวอย่าง และบิด 1 ตัวอย่าง ส่วนผลการตรวจตัวอย่างอื่น ๆ **ไม่พบ**เชื้อก่อโรค (ตารางที่ 1) และค่ายสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ จ. พิษณุโลก จำนวน 2 ตัวอย่าง ได้แก่ ซีรัม 1 ตัวอย่าง และเลือด 1 ตัวอย่าง ผลการตรวจ **ไม่พบ**เชื้อก่อโรค (ตารางที่ 1)

2. การดำเนินการด้านตรวจสุขภาพสัตว์ ของคณะทำงานดูแลด้านสุขภาพสัตว์ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตามคำสั่ง ศวพ. ภาคเหนือตอนล่างที่ 52/2563 เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานดูแลด้านสุขภาพสัตว์ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

วันที่ 25 พฤศจิกายน 2563 สพ.ญ. อังคณา ชันทะบุตร และ น.สพ. ดิสภรณ์ อรรถาเวช ตรวจเยี่ยมและติดตามการรักษาแพะป่วยด้วยอาการระบบทางเดินหายใจและระบบประสาท หมายเลข BKF 28/62 ทำการรักษาด้วยยาปฏิชีวนะตามผลการทดสอบความไวของเชื้อแบคทีเรียที่ตรวจพบในฟาร์ม (ตารางที่ 2) ผลการรักษาอาการระบบทางเดินหายใจดีขึ้น กินได้ปกติ แต่แพะไม่สามารถยืนและทรงตัวได้เอง เมื่อจับประคองยืนพบว่า แพะสามารถยืนได้ จึงแนะนำให้ทำกายภาพบำบัดทุกวัน และทำการรักษาแพะป่วยใหม่ด้วยอาการระบบทางเดินหายใจ จำนวน 1 ตัว และเก็บตัวอย่างสวอปจมูกส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ ผลการตรวจ**ไม่พบ**เชื้อก่อโรค

วันที่ 2 ธันวาคม 2563 สพ.ญ. อังคณา ชันทะบุตร และ สพ.ญ. พรทิพย์ วิสุทธิคุณาธาร ติดตามการรักษาแพะป่วย หมายเลข BKF 28/62 แพะยังไม่สามารถยืนและทรงตัวได้เอง ยังคงต้องทำกายภาพบำบัดอย่างต่อเนื่อง และทำการรักษาแพะป่วยใหม่ด้วยอาการท้องเสีย จำนวน 1 ตัว ทำการเก็บตัวอย่างมูลสัตว์ส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ ผลการตรวจ **พบ**ไข่พยาธิตัวกลมและบิด ซึ่ง ศวพ. ภาคเหนือตอนล่าง ได้ให้คำแนะนำเพื่อการควบคุมและกำจัดพยาธิตัวกลมและบิดในทางเดินอาหารแพะ รายละเอียดดัง **ภาพที่ 1 และ 2**

วันที่ 9 ธันวาคม 2563 น.สพ. สืบชาติ สัจจวาทีต และ น.สพ. ดิสภรณ์ อรรถาเวช ติดตามการรักษาแพะป่วย หมายเลข BKF 28/62 พบว่า แพะยังไม่สามารถยืนได้ และมีภาวะแห้งน้ำ จึงแนะนำให้เสริมวิตามินและให้สารน้ำได้ผิวหนัง

วันที่ 16 ธันวาคม 2563 สพ.ญ. อังคณา ชันทะบุตร และ สพ.ญ. พรทิพย์ วิสุทธิคุณาธาร ติดตามการรักษาแพะป่วย หมายเลข BKF 28/62 พบว่า แพะกินอาหารลดลง เมื่อจับประคองยืนพบว่า ขาหน้าขาไม่ลง น้ำหนัก ขาหน้าซ้ายและขาหลังสั้น จึงแนะนำให้ให้นวดกล้ามเนื้อขาและกายภาพบำบัดต่อเนื่อง และทำการรักษาแพะป่วยใหม่ด้วยอาการระบบทางเดินหายใจ จำนวน 1 ตัว นอกจากนี้ได้เก็บตัวอย่างเลือด ซีรัม และมูลสัตว์จากแพะจำนวน 2 ตัว เพื่อตรวจสุขภาพสัตว์ก่อนส่งมอบให้โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จ. นครนายก ผลการตรวจ**พบ**ไข่พยาธิตัวกลมจากมูลสัตว์ 1 ตัวอย่าง ส่วนตัวอย่างอื่นๆ **ไม่พบ**เชื้อก่อโรค จึงแนะนำให้

ถ่ายพยาธิก่อนส่งมอบ ซึ่ง ศวพ. ภาคเหนือตอนล่าง ได้ให้คำแนะนำเพื่อการควบคุมและกำจัดพยาธิตัวกลม
รายละเอียดดัง ภาพที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวอย่างจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ส่งตรวจเพื่อการตรวจสุขภาพและชั้นสูตรโรคสัตว์
ระหว่างวันที่ 21 พฤศจิกายน 2563 ถึงวันที่ 20 ธันวาคม 2563

เจ้าของ	ชนิดตัวอย่าง	จำนวน	ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ
ค่ายสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ	ซีรัม	1	ไม่พบการติดเชื้อเลปโทสไปรา
	เลือด	1	ไม่พบปรสิตในตัวอย่างเลือด
ค่ายสมเด็จพระเอกาทศรถ	ซีรัม	3	ให้ผลลบต่อการตรวจหาภูมิคุ้มกันต่อโรคบรูเซลลา ให้ผลลบต่อการตรวจภูมิคุ้มกันต่อโรคเมลิออยด์
	เลือด	3	ไม่พบปรสิตในเลือด
	มูลสัตว์	4	พบไข่พยาธิตัวกลม 3 ตัวอย่าง พบบิด 1 ตัวอย่าง
	สวอปจมูก	2	ไม่พบเชื้อก่อโรค
	หนองจากฝี	1	ไม่พบเชื้อก่อโรค

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความไวของเชื้อแบคทีเรีย *Mannheimia haemolytica* ต่อยาปฏิชีวนะ

S (sensitive) หมายถึง ยาที่ใช้ได้ผลดี

I (intermediate) หมายถึง ยาที่ใช้ได้ผลปานกลาง

R (resistant) หมายถึง ยาที่ใช้ไม่ได้ผล

ยาปฏิชีวนะ	ผลการทดสอบ	หมายเหตุ
Amoxicillin clavulanic acid	R	
Ampicillin	R	
Ceftiofur	S	
Doxycycline	R	
Enrofloxacin	S	
Erythromycin	R	
Penicillin G	S	
Sulfamethoxazole/trimethoprim	S	

คำแนะนำเพื่อการควบคุมและกำจัดพยาธิตัวกลม (GI-nematode) ,*Strongyloides* spp. ในแพะ

ชนิดและขนาดยาและความถี่ที่ใช้ในการกำจัดพยาธิ			
ชนิดยา	Albendazole	Fenbendazole	Ivermectin
ขนาดยาที่แนะนำ	7.5 mg/kg	5 mg / kg	200 µg/kg
วิธีการให้ยา	กิน	กิน	ฉีดเข้าใต้ผิวหนัง
ความถี่	1 ครั้ง	ติดต่อกัน 3 วัน	1 ครั้ง

คำแนะนำเพื่อการควบคุมและกำจัดพยาธิ

1. ภายหลังจากการให้ยากำจัดพยาธิแล้ว ควรให้อาหารแร่ธาตุเสริมเพื่อบำรุงร่างกายสัตว์และจะต้องมีการควบคุมเพื่อไม่ให้สัตว์ได้รับพยาธิซ้ำอีก
2. ลดการปนเปื้อนของไข่พยาธิบริเวณพื้นที่เลี้ยงสัตว์ โดยการจัดการด้านสุขาภิบาลกำจัดมูลสัตว์บนพื้นคอกให้แห้งสะอาดอยู่เสมอ ไม่ให้มูลสัตว์บนเบื่อนที่ให้อาหารและน้ำเพื่อป้องกันการฟักตัวของไข่พยาธิ
3. หลีกเลี่ยงการให้สัตว์ลงแปลงหญ้าที่ชื้นแฉะ เพราะอาจทำให้ติดพยาธิได้ง่ายจากตัวอ่อนของพยาธิที่อาศัยอยู่ในแปลงหญ้าที่ชื้นแฉะนั้น
4. หมั่นเวียนการใช้ทุ่งหญ้าโดยการให้สัตว์ชนิดอื่นเข้ากินหญ้าหรือไกลบหรือการปล่อยสัตว์ลงไปกินหญ้าเป็นระยะ
5. ควรเพิ่มพืชอาหารสัตว์ประเภทพืชตระกูลถั่ว กระถิน โพทะเล และใบข่อย โดยควรปลูกพืชตระกูลถั่วเพิ่มเติมที่ริมรั้วในแปลงเลี้ยงสัตว์ เพื่อให้สัตว์สามารถแทะเล็มกิน ซึ่งเป็นการป้องกันการติดพยาธิจากมูลของสัตว์ตัวอื่นได้อีกวิธีหนึ่ง

ภาพที่ 1 คำแนะนำเพื่อการควบคุมและกำจัดพยาธิตัวกลม (GI-nematode) ในแพะ

คำแนะนำเพื่อการควบคุมและกำจัดบิด (*Coccidia*) ในแพะ

ชนิดและขนาดยาและความถี่ที่ใช้ในการกำจัดพยาธิ			
ชนิดยา	ขนาดยาที่แนะนำ	วิธีการให้ยา	ความต่อเนื่อง
Lasalocid	0.5 – 1 มก/กก	กิน	4 สัปดาห์
Decoquinate	0.5 มก/กก	กิน	4 สัปดาห์
Monensin	10-30 กรัม/ตัน	ผสมอาหาร	4 สัปดาห์
Amprolium	50 มก/กก	กิน	21 วัน
Sulfaquinoxaline	13 มก/กก	กิน	4 สัปดาห์
Sulfamethazine	11- 238 มก/กก	กิน	4 สัปดาห์
Salinomycin	382 กรัม/ตัน	ผสมอาหาร	4 สัปดาห์

คำแนะนำเพื่อการควบคุมและกำจัดพยาธิ

การควบคุมโรคบิดให้ได้ผลดีโดยการปรับปรุงความสะอาดรวมกับการใช้ยาในกลุ่ม coccidiostats และมาตรการอื่น ๆ ได้แก่

1. ป้องกันไม่ให้จำนวนสัตว์ ต่อกอกหนาแน่นเกินไป ซึ่งจะทำให้สัตว์ มีโอกาสได้รับเชื้อจากการปนเปื้อนในคอก
2. เปิดให้แสงแดดส่องผ่านคอก เพื่อทำคอกให้แห้ง ซึ่งจะเป็ปัจจัยสำคัญในการฆ่าเชื้อระยะ oocyst หรือทำให้ oocyst ไม่สามารถพัฒนาต่อจนเป็นระยะติดต่อไป
3. ลดการทำให้เกิดอาการเครียดในสัตว์ และการปรับสารอาหารที่สัตว์จะได้รับมีส่วนสำคัญของการเกิดโรค
4. การใช้ยา coccidiostat ใน การควบคุมโรคติดต่อกัน 4 สัปดาห์ เพื่อควบคุมอาการของโรคไม่ให้แสดงอย่างเต็มที่
5. การตรวจอุจจาระเป็นระยะ ๆ หลังจากให้ยา จะช่วยสังเกตได้ว่าเชื้อเริ่มมีการติดต่อยาเกิดขึ้นหรือไม่

ภาพที่ 2 คำแนะนำเพื่อการควบคุมและกำจัดบิด (*Coccidia*) ในแพะแกะ